

ВІДГУК
офіційного опонента
кандидата юридичних наук, доцента,
завідувача кафедри загальнотеоретичної юриспруденції та прав людини
Чернівецького інституту «Одеська юридична академія»
Волощук Оксани Троянівни
на дисертаційне дослідження Корчового Валерія Анатолійовича
«Правові механізми захисту авторських прав»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
в галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження.

Підвищена увага до дослідження правових механізмів захисту авторських прав зумовлена стрімкою цифровою трансформацією суспільства, яка суттєво змінила спроби створення, використання та поширення результатів творчої діяльності. Сучасні інформаційні технології, розвиток глобальних мережевих сервісів істотно підвищили ризики неправомірного використання об'єктів авторського права, а також актуалізували необхідність вдосконалення механізмів їх правової охорони. Особливої ваги ця проблематика набула в умовах інтеграції України до європейського правового простору, де забезпечення високого рівня захисту прав інтелектуальної власності є одним із ключових критеріїв функціонування в державі принципу верховенства права.

Виконання Україною євроінтеграційних зобов'язань потребує приведення національного законодавства у відповідність до *acquis* Європейського Союзу у сфері авторського права та суміжних прав. Водночас процес гармонізації не обмежується формальним оновленням нормативної бази, а передбачає формування ефективних механізмів реалізації та захисту прав авторів. Європейська модель правового регулювання авторських прав ґрунтується на принципах пропорційності, правової визначеності, технологічної нейтральності та ефективності судового захисту, що обумовлює необхідність їх комплексного впровадження у національну правову систему.

Поглиблення співробітництва України з Європейським Союзом підвищує потребу в удосконаленні механізмів судового й позасудового захисту авторських прав відповідно до сучасних європейських стандартів. Особливого значення набуває розвиток ефективних способів запобігання порушенням авторських прав у цифровому середовищі, включаючи використання сучасних технічних засобів захисту, електронних доказів та

цифрової ідентифікації правовласників. Водночас наявні механізми захисту не завжди забезпечують належний рівень оперативності, доступності та результативності відновлення порушених прав. Це свідчить про необхідність переосмислення традиційних підходів до правового регулювання авторсько-правових відносин з урахуванням європейської правозастосовної практики. Осмислення сучасних правових механізмів захисту авторських прав дозволить визначити напрями підвищення їх ефективності в контексті цифровізації правосуддя, впровадження інноваційних технологій у сферу правозастосування. Комплексний аналіз європейського досвіду створить підґрунтя для формування сучасної моделі правового захисту авторських прав, здатної забезпечити належний рівень гарантій відповідно до міжнародних стандартів. Крім того, ефективна система захисту авторських прав є важливою передумовою розвитку креативних індустрій, інноваційної економіки та інвестиційної привабливості держави. В умовах післявоєнного відновлення України належна охорона інтелектуальної власності набуває додаткового стратегічного значення як інструмент стимулювання наукової, культурної та творчої діяльності. Враховуючи вищесказане, дисертаційне дослідження В. А. Корчового на тему «Правові механізми захисту авторських прав» є своєчасним, теоретично значущим і практично необхідним для подальшого розвитку національної системи права інтелектуальної власності в умовах європейської інтеграції.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Робота виконана згідно з планом наукових досліджень кафедри теорії права та прав людини Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича в межах науково-дослідних тем кафедри «Захист прав людини» / *«Protection of human right»* (Номер державної реєстрації: 0121U109357).

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність.

Аналіз дисертаційного дослідження В. А. Корчового дозволяє дійти висновку, що сформульовані у ньому наукові положення, висновки та рекомендації є достатньо обґрунтованими, внутрішньо узгодженими та такими, що базуються на комплексному застосуванні загальнонаукових і спеціально-юридичних методів дослідження. Визначена у рукописі система методів дослідження загалом відповідає предмету, об'єкту та поставленим завданням дослідження. Позитивною характеристикою проведеної роботи є не лише окреслення визначеного переліку використаних методів, а й розкриття їх функціонального призначення у вирішенні конкретних наукових завдань. Це своєю чергою демонструє системний підхід до добору та застосування

методологічного інструментарію. Обґрунтованим видається використання діалектичного, системно-структурного, порівняльно-правового та функціонального методів, які дозволили комплексно дослідити правові механізми захисту авторських прав у сучасних умовах розвитку правової системи. Схвальної оцінки заслуговує звернення автора до аксіологічного методу, що забезпечило дослідження ціннісних засад реалізації принципу верховенства права у сфері захисту авторських прав.

4. Наукова новизна результатів дисертаційної роботи.

Представлені у дисертації положення, що характеризують наукову новизну одержаних результатів, свідчать про самостійність наукового пошуку автора, концептуальність дослідження і високий рівень теоретичного опрацювання проблематики правового захисту авторських прав. Запропоновані наукові результати мають логічну структуру, характеризуються взаємозв'язком окремих положень і формують цілісну авторську концепцію сучасної моделі правових механізмів захисту авторських прав адаптованої до викликів цифрової трансформації та євроінтеграційного розвитку України.

Безперечною перевагою рукопису є авторський підхід до системного осмислення правових механізмів захисту авторських прав як багаторівневої правової конструкції, що поєднує нормативні, інституційні, організаційні, процедурні та технологічні елементи. Такий підхід дозволив відійти від традиційного розуміння захисту авторських прав виключно як сукупності способів реагування на правопорушення та запропонувати комплексну модель їх функціонування, орієнтовану на попередження, забезпечення, реалізацію та відновлення порушених прав.

Науковий інтерес становить запропонована автором класифікація правових механізмів захисту авторських прав на превентивно-технологічні, інституційно-трансферні та відновлювально-каральні. Така систематизація демонструє високий рівень наукового узагальнення, відображає сучасні тенденції розвитку права інтелектуальної власності та дозволяє комплексно розкрити функціональне призначення кожної групи механізмів у забезпеченні ефективної охорони авторських прав.

Позитивної оцінки заслуговує обґрунтування комплементарного характеру зазначених механізмів, що свідчить про прагнення автора розглядати систему захисту авторських прав не як сукупність ізольованих правових інструментів, а як взаємопов'язану систему, окремі складові якої забезпечують досягнення спільної мети – ефективної реалізації, охорони та

відновлення прав суб'єктів авторського права. Такий підхід відповідає сучасним тенденціям розвитку європейської правової доктрини та формує належне теоретичне підґрунтя для подальшого вдосконалення механізмів правового захисту.

Високої оцінки заслуговують положення, спрямовані на розвиток принципу верховенства права у сфері захисту авторських прав. Автор переконливо демонструє взаємозалежність правової визначеності та справедливості як базових елементів сучасної моделі правового регулювання, акцентуючи увагу на необхідності забезпечення збалансованості приватних інтересів правовласників і суспільних потреб у доступі до культурних та формаційних ресурсів. Така аргументація повною мірою відповідає сучасним міжнародним стандартам розвитку права інтелектуальної власності.

Положення щодо вдосконалення альтернативних способів вирішення спорів у сфері авторського права, обґрунтування ролі третейського розгляду, міжнародного арбітражу та інших ADR-процедур свідчать про комплексне бачення автором сучасної системи захисту авторських прав, орієнтованої на підвищення ефективності, оперативності та гнучкості механізмів вирішення відповідних правових конфліктів. Заслуговують також на схвальну оцінку положення, віднесені автором до тих, що набули подальшого розвитку. Насамперед це стосується концепції функціонального дуалізму юрисдикційних і неюрисдикційних форм захисту авторських прав, а також ідеї адаптивної рівноваги приватної автономії та публічного інтересу. Запропоновані наукові підходи свідчать про прагнення автора сформулювати сучасну модель правового регулювання, здатну забезпечити ефективний баланс інтересів усіх учасників авторсько-правових відносин.

У цілому представлені положення наукової новизни є достатньо аргументованими, характеризуються концептуальною завершеністю, внутрішньою логічною узгодженістю та високим рівнем теоретичного узагальнення. Їх зміст має як фундаментальне, так і прикладне значення для подальшого розвитку доктрини права інтелектуальної власності, удосконалення національного законодавства та практики застосування правових механізмів захисту авторських прав в умовах цифровізації суспільства та реалізації євроінтеграційного курсу України.

5. Практичне значення одержаних результатів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані:

у правотворчій діяльності з метою розробки та вдосконалення законодавства у сфері авторського права, зокрема в частині модернізації механізмів його захисту з врахуванням викликів цифровізації та імплементації європейських стандартів у національну правову систему;

у правозастосовній практиці як методична основа й аналітичне підґрунтя для підвищення ефективності альтернативних і судових форм захисту авторських прав;

в освітньому процесі як базис при розробці навчальних модулів з аналізу вітчизняного законодавства та європейської практики у сфері захисту авторських прав, а також у процесі викладання навчальних дисциплін для здобувачів вищої освіти з галузей публічного та приватного права.

6. Повнота викладу матеріалу в наукових публікаціях за темою дисертації.

Ключові положення і висновки були викладені дисертантом у дев'яти наукових працях, зокрема, у чотирьох статтях, що опубліковані у фахових вітчизняних наукових виданнях, а також у п'яти тезах доповідей оприлюднених на міжнародних, всеукраїнських конференціях та засіданнях круглих столів.

7. Відомості про дотримання академічної доброчесності.

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи та наукових публікацій В. А. Корчового не викликало сумнівів в академічній доброчесності автора. Робота не містить ознак академічного плагіату чи інших порушень, які могли би поставити під сумнів самостійний характер виконання дисертантом представленої наукової роботи. Це дозволяє зробити висновок про дотримання автором вимог академічної доброчесності.

8. Зауваження та дискусійні положення дисертації.

Дисертаційна робота Корчового Валерія Анатолійовича на тему «Правові механізми захисту авторських прав» за своїм змістом і формою є завершеним самостійним науковим дослідженням із самостійними та обґрунтованими висновками. Водночас, як і будь-яке творче, наукове дослідження, рецензована дисертація не позбавлена зауважень, а окремі сформульовані висновки мають дискусійний характер. Зокрема:

1. У дисертаційному дослідженні сформульовано цілісну концепцію правових механізмів захисту авторських прав, яка враховує сучасні виклики цифровізації, розвиток інформаційних технологій, поширення транскордонних правовідносин та євроінтеграційні процеси. Водночас практична цінність

будь-якої наукової концепції визначається можливістю її нормативної імплементації. У зв'язку з цим цікаво було би почути під час публічного захисту авторську позицію щодо того, які із запропонованих у рукописі наукових положень мають, на думку дисертанта, найбільший потенціал практичного впровадження у процесі гармонізації законодавства України з правом Європейського Союзу у сфері інтелектуальної власності, а також які конкретні зміни до національного законодавства могли би забезпечити їх ефективну реалізацію. Крім того, враховуючи, що практика держав-членів Європейського Союзу характеризується різноманітністю моделей правового регулювання у сфері захисту авторських прав, потребує додаткового обґрунтування питання щодо того, які саме елементи європейського досвіду автор вважає найбільш придатними для першочергової імплементації в Україні, які законодавчі та інституційні зміни вони потребуватимуть, а також які ризики можуть виникнути під час їх практичного впровадження.

2. У рукописі запропоновано авторське визначення правового механізму захисту авторських прав, яке охоплює нормативні, інституційні, організаційні, процедурні та превентивні елементи забезпечення, реалізації, охорони й відновлення авторських прав. Водночас у чинному цивільному законодавстві України традиційно використовується категорія способів захисту цивільних прав, яка має усталене нормативне закріплення та значний доктринальний розвиток. Враховуючи вищезазначене, у дослідженні доцільно було б конкретизувати, у чому саме полягає концептуальна відмінність між запропонованим автором поняттям правового механізму захисту авторських прав і традиційним розумінням способів захисту цивільних прав. Чи слід розглядати правовий механізм як самостійну правову категорію, що має власний предмет, структуру та функціональне призначення, чи як більш широку систему, яка інтегрує способи захисту, форми, методи, процедури, інституційне забезпечення та інші елементи механізму правового регулювання.

3. У дисертації обґрунтовано авторське положення про необхідність трансформації міжнародного арбітражу у сфері захисту авторських прав в умовах цифровізації та визначено низку тенденцій його подальшого розвитку. На думку дисертанта, міжнародний арбітраж у сфері захисту авторських прав як стратегічно важливий інструмент глобальної інтеграції потребує докорінних трансформацій, що пов'язано із врахуванням у цьому процесі ключових тенденцій: цифровізації арбітражних процедур; вузькоспеціалізованості арбітрів; уніфікації та гармонізації міжнародних стандартів арбітражного розгляду; підвищеного рівня конфіденційності арбітражного розгляду і

захисту комерційної таємниці; збереження ділових та комерційних відносин. Водночас запропонований перелік тенденцій доцільно додатково аргументувати з позиції їхньої специфічності саме для вирішення міжнародних спорів у сфері авторського права. Зокрема, потребує уточнення, якими аргументами керувався автор, виокремлюючи як визначальні вищезгадані тенденції розвитку саме цього виду арбітражу (вирішення спорів у сфері авторських прав), адже окремі з них є характерними і для міжнародного комерційного арбітражу загалом.

Дискусійний характер наведених вище положень не заперечує наукової новизни та значимості результатів дисертаційної роботи Корчового Валерія Анатолійовича. Подана до захисту дисертація є завершеною науково-дослідною роботою, яка містить аргументовані науково-теоретичні положення та висновки.

9. Висновок та загальна оцінка дисертаційної роботи.

Дисертаційне дослідження Корчового Валерія Анатолійовича «Правові механізми захисту авторських прав» за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значимістю здобутих результатів відповідає вимогам пунктів 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами, внесеними згідно постановами Кабінету Міністрів України від 21.02.2022 р. № 431, від 19.05.2023 р. № 502, від 03.05.2024 р. № 507), а її автор – Корчовий Валерій Анатолійович заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Офіційний опонент:

кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри загальнотеоретичної
юриспруденції та прав людини
Чернівецького інституту
«Одеська юридична академія»

Оксана ВОЛОЩУК

Підписав заведучий
Дисертаційного Інституту «ЮА»
27.07.2024 р.
В.В. Мороз

